

ІНСТИТУЦОНАЛЬНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ ЯК УМОВА РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ

Системна розбудова ринкових відносин повинна бути спрямована на пошук найбільш оптимального варіанту узгодження дій учасників ринкових відносин, форм і методів прямого й опосередкованого регулювання економічних інтересів в умовах розбудови ринкових відносин, які дають змогу уникнути руйнівних втрат суспільної праці, соціального напруження людей [1].

Формування численних інститутів за їхньої взаємозалежності та взаємообумовленості стає, по суті, найважливішою передумовою створення оптимальної (за своїми розмірами та складовими елементами) економіки, забезпечення останній належної стабільності, збалансованості на мікро- і макрорівнях.

Інститути є своєрідними регуляторами, орієнтирами раціональної поведінки в різних сферах людської діяльності, визначаючи її форми та межі. Наявність усталених правил і норм, механізмів їх реалізації вносять до економічної поведінки елементи організованості, створюють можливості управляти нею.

Держава як один із найбільш дієвих інститутів повинна забезпечувати специфікацію і захист прав власності економічних агентів, створювати умови для ефективного використання ресурсів, зростання добробуту та водночас враховувати, що неадекватність регулятивних заходів спроможна негативно впливати на розвиток національної економіки, вітчизняного бізнесу [2].

Економічні інтереси становлять спільно-роздільну систему, у якій відображаються різноманітні суперечності складного поступального руху суспільства, їх виявлення та реалізація залежать від досягнутого цивілізаційного рівня соціально-економічної системи і закладеного в ній способу

виробництва. Це означає, що економічні інтереси мають розглядатися не лише в загальноісторичному контексті, а й відповідно до специфіки конкретного (зокрема розбудови ринкових відносин) періоду розвитку.

Забезпечення реалізації економічних інтересів вимагає як довіри до процесів ринкових перетворень, так і врахування мотивів, формуючих цю довіру. Адже створення ефективної моделі ринкової економіки неможливе без чіткого розуміння впроваджених інституційних форм.

При формуванні інституційного середовища, на відміну від заходів економічної політики, яка не спирається на використання існуючих чи становлення нових інститутів, передбачається вплив на реалізацію потреб та інтересів учасників ринкових відносин у довготерміновій перспективі.

Економічні відносини складаються в результаті цілеспрямованих дій господарюючих суб'єктів. Вони спрямовані на максимізацію доходу внаслідок володіння факторами виробництва [3]. Необхідні сили, які б консолідували економічні відносини, забезпечили їх цілісність. У такій якості виступають господарські інститути. Останні визначаються економічними відносинами та в результаті цього виникають сили, що розривають економіку на безліч приватних інтересів економічних суб'єктів.

Саме форма руху економічних систем повинна мати у своїй сутнісній основі такі інститути, які б забезпечували взаємодію носіїв економічних відносин, цілісність системи економічних інтересів. І тоді кожне господарське рішення стане прийматися не з позиції егоїстичних інтересів якогось конкретного суб'єкта, а з огляду на реалізацію інших інтересів.

Економічні інститути повинні забезпечувати виробництво і розподіл матеріально-фінансових ресурсів на внутрішньому ринку, виступати своєрідним стимулом, спонукальним мотивом матеріальної та моральної зацікавленості у зменшенні витрат, підвищенні продуктивності праці, поліпшенні якісних показників, збільшенні доходу.

Інституційні зміни мають проводитися системно й синхронно, аби не призвести до ситуацій різних неузгоджень у функціонуванні формальних і

неформальних інститутів і дати можливість з їхньої сукупності задіяти найбільш ефективні.

Так, відсутність прозорості у діяльності держави, невизначеність змісту реформ, відсутність цілісного сприйняття системи обумовили низьку результативність суспільства у формуванні середнього класу. Як справедливо зазначає академік В.М. Геєць, соціальні, економічні, матеріально-речовинні фактори колишньої системи, що визначали потенційну можливість формування середнього класу, у новій моделі суспільного й економічного розвитку в ході ринкових перетворень масово втрачені [4].

Тому, одним із першочергових завдань разом із формуванням внутрішнього національного ринку є інституціональне забезпечення економічних перетворень, підпорядкованих вирішенню складних загальних проблем соціального розвитку людського суспільства.

Список використаних джерел:

1. Реформування відносин власності в Україні : [монографія] / Під ред. О. Ю. Рудченка, С. Ю. Ледомської. – К. : КФ ДПНДЕІ Мінекономіки та з питань європейської інтеграції, 2004. – 502 с.

2. Реформування соціальної сфери села: орг.-метод. засади / За ред. П. Т. Каблука. – К: ІАЕ УААН, 2000. – 475 с.

3. Каблук П. Т. Формування міжгалузевих відносин: проблеми теорії і методології / Каблук П. Т., Малік М. Й., Валентинов В. А. – К.: ІАЕ, 2002. – 294 с.

4. Геєць В.М. Інституційні перетворення і суспільний розвиток / В.М. Геєць // Економіка і прогнозування. – 2005. - № 2. – С. 9-41.